

De betekenis van een zandbank voor Heist voor de avifauna

Eric WM Stienen & Wouter Courtens

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
Kliniekstraat 25, 1070 Brussel, eric.stienen@inbo.be

Droogvallende zandbanken zijn geliefde rustplaatsen voor veel soorten vogels. Vaak zijn het bovendien ook zeer geschikte foerageergebieden voor steltlopers en meeuwen. Het ontstaan van een zandbank voor Heist lijkt in eerste instantie dan ook enkel voordelen te hebben voor de avifauna. Immers, een verdere aangroei van de zandbank en de daaraan gekoppelde toename van de droogvalduur zal in toenemende mate vogels aantrekken.

In de huidige vorm is het Vlaams Natuurreservaat 'de Baai van Heist' al één van de belangrijkste rustgebieden voor kustvogels in Vlaanderen. Met name steltlopers zoals Scholekster en Steenloper en ook wel Wulp maken in groten getale gebruik van het gebied. Ook meeuwen en sterns (met name Dwergstern, Visdief en Grote Stern) vinden er de nodige rust die ze elders langs onze druk bevolkte kust nauwelijks meer vinden. Na het broedseizoen gebruiken vele honderden meeuwen en duizenden sterns het gebied als rust- en verzamelplaats. In de huidige vorm is de Baai van Heist vooral een rustgebied en niet zozeer een foerageergebied voor vogels. De nieuwe zandplaat zou daar verandering in kunnen brengen. Voorlopig bestaat het voedselaanbod echter vooral uit *Ensis sp.*, welke vooral een geschikte voedselbron is voor soorten als Scholekster en Zilvermeeuw.

Kenmerkend aan de Baai van Heist zijn niet alleen de grote aantallen vogels, maar ook de grote diversiteit aan soorten. Het ligt in de lijn der verwachting dat beide door de verdere aangroei van de zandbank alleen maar zullen toenemen. Dit zorgt immers niet alleen voor een vergroting van de oppervlakte aan rustgebied, maar ook voor extra bescherming ten aanzien van verstoring en predatie. Zolang de zandplaat afgesneden blijft van het huidige natuurreservaat en ook bij eb een echt eiland vormt, zal dat de rust en de veiligheid alleen maar ten goede komen. Als de zandbank zich op termijn ontwikkelt tot een permanent droogliggende zandplaat, zal de vestiging van kustbroedvogels zeer waarschijnlijk niet lang op zich laten wachten, waarbij zich in eerste instantie pioniersoorten zoals Strandplevier, Bontbekplevier en Dwergstern zullen vestigen. Als nadien de vegetatie zich wat beter heeft ontwikkeld, zullen mogelijk ook Visdief en misschien wel Grote Stern tot broeden komen. De kans op vestiging van die laatste twee soorten is het grootst wanneer er sprake is van een echt eiland dat aan alle kanten omgeven wordt door water.

De conclusie lijkt dus voor de hand te liggen: een droogvallende zandbank voor Heist is hoe dan ook goed voor de avifauna. Het betekent namelijk enerzijds een toename van het oppervlakte rust- en foerageergebied en anderzijds een toename van het broedareaal voor kustbroedvogels. En hoe meer broedgebied voor plevieren en sterns, hoe meer keuzemogelijkheden deze hebben wat de instandhouding van de populatie in principe alleen maar ten goede kan komen. De situatie in Zeebrugge is echter nogal bijzonder en voorgaande conclusie is helaas niet zo vanzelfsprekend als het lijkt.

De huidige broedplaats langs de oostelijke strekdam heeft een belangrijke meerwaarde ten opzichte van veel andere locaties. Het schiereiland is moeilijk bereikbaar voor landroofdieren (katten, vossen etc.) en ontoegankelijk voor strandtoeristen en watersporters. Als er dan toch roofdieren het schiereiland bereiken, zijn die relatief gemakkelijk te beheersen. Een echt eiland op open zee zal waarschijnlijk nog veel meer garantie bieden tegen verstoring. Echter de zandbank van Heist ligt zo dicht tegen de kust dat het voor de meeste landroofdieren waarschijnlijk geen echte barrière zal vormen. Bovendien is de kans op antropogene verstoring er veel groter dan op het huidige Sternenschiereiland. Met andere woorden: als broedgebied voor verstoringgevoelige soorten als sterns en plevieren is het Sternenschiereiland geschikter dan een zandbank heel dicht tegen de kust.

Onderzoek naar het foerageergedrag van de sterns laat zien dat de haven van Zeebrugge een zeer aantrekkelijke broedplaats is omwille van de hoge voedselbeschikbaarheid, zowel in de haven zelf als in de directe nabijheid daarvan. Vooral Dwergstern en Visdief, maar ook wel Grote Stern, foerageren veelvuldig in de beschutting van de havenmuren waar ze vaak volop jonge haring, sprong en grondels vangen. Voor Visdief is ook het zeegebied ten westen van de haven van Zeebrugge tot Oostende van belang als foerageergebied. Voor grote Stern is zowat de hele kustnabije zone van de Nederlandse grens tot de Franse grens van belang, maar ook die laatste soort lijkt een voorkeur te hebben voor gebieden ten westen van de haven.

Als het broedgebied van de sternnen zich zou verplaatsen naar de oostelijke kant van de strekdam waar de huidige zandplaat zich ontwikkeld, zouden de broedvogels mogelijk vaker over de oostdam moeten vliegen om bij de foerageergebieden te komen. Het probleem hierbij is dat er hier een batterij van 25 windmolens staan waartegen zich de voorbije broedseizoenen jaarlijks ruim 160 sternnen te pletter vlogen. Er zijn vergevorderde plannen om de huidige windmolens te vervangen door grotere turbines. Men gaat ervan uit dat die minder dodelijk zullen zijn. In hoeverre dat inderdaad het geval is moet nog blijken en ook moet nog worden onderzocht in hoeverre de grotere turbines een afschrikkende werking zullen hebben op de sternnen.

De initiële conclusie dat een zandbank de avifauna per definitie gunstig zal zijn voor de avifauna, moet dus op zijn minst wat genuanceerd worden. Enerzijds zal een zandbank een belangrijke meerwaarde betekenen als rust- en foerageergebied voor vogels. Anderzijds bestaat de mogelijkheid dat de zandbank zich verder zal ontwikkelen tot permanent droogliggende zandplaat, die op termijn een deel van de sternnenpopulatie naar zich toe kan trekken. Dat laatste zal mogelijk resulteren in een verhoogde sterftkans als gevolg van predatie en aanvaringen met windturbines en in minder gunstige broedresultaten als gevolg van verstoring.

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE BETEKENIS VOOR DE AVIFAUNA

inbo

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE BETEKENIS VOOR DE AVIFAUNA

rusten

Baai van Heist

Scholekster, Steenloper, Wulp
Zilvermeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Kokmeeuw
Dwergstern, Visdief, Grote Stern

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE BETEKENIS VOOR DE AVIFAUNA

rusten

foerageren

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE BETEKENIS VOOR DE AVIFAUNA

rusten

foerageren ?

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE BETEKENIS VOOR DE AVIFAUNA

rusten

foerageren ?

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE ZANDBANK VAN HEIST

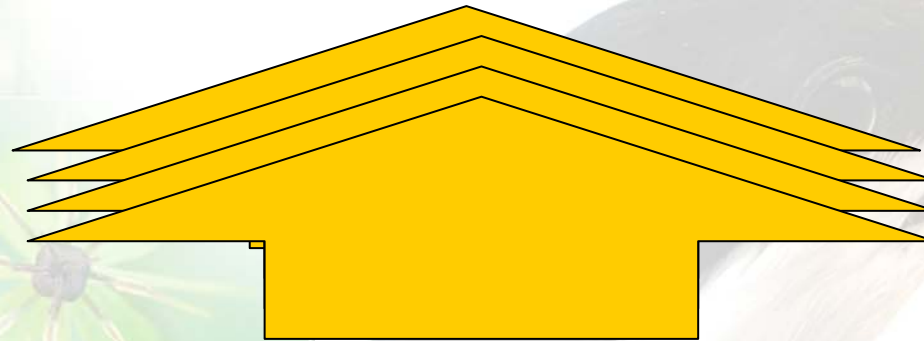

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE BETEKENIS VOOR DE AVIFAUNA

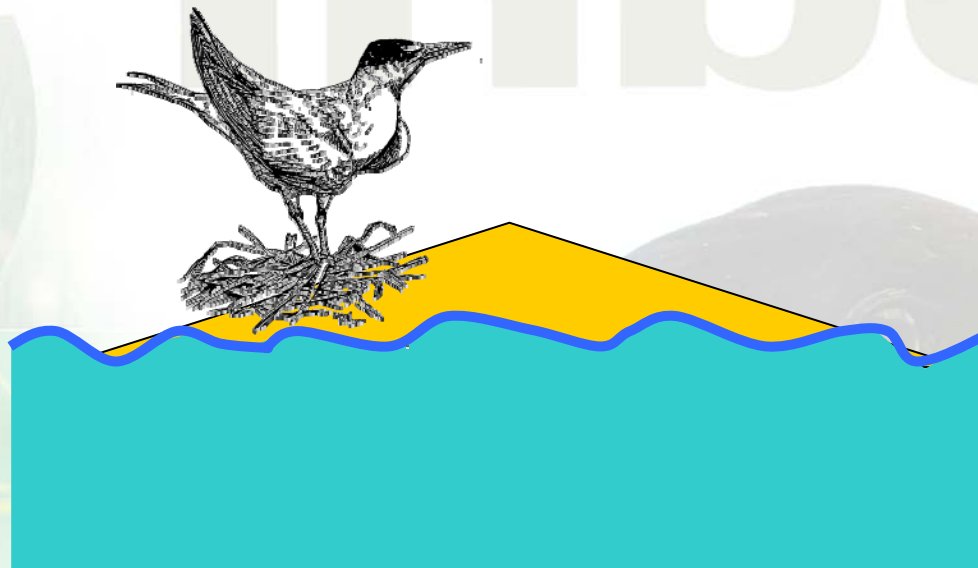
inbo

rusten
foerageren

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE BETEKENIS VOOR DE AVIFAUNA

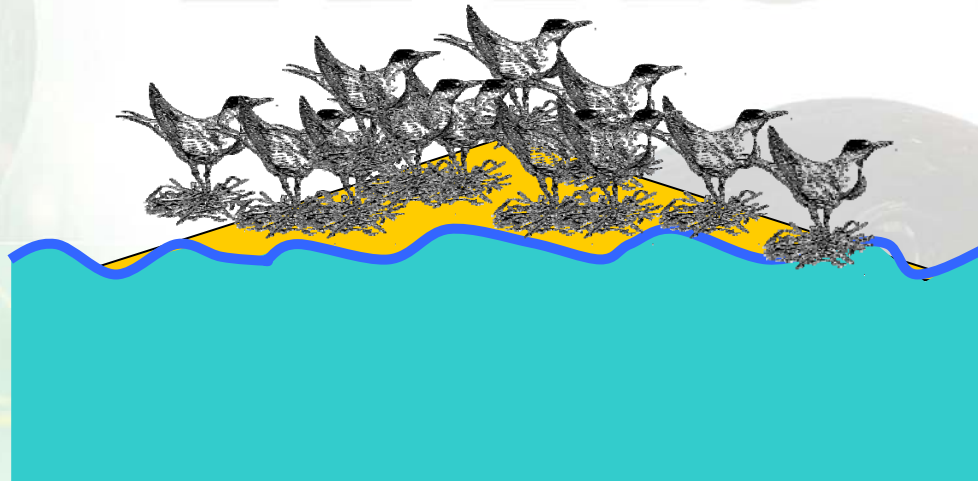

rusten
foerageren

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE BETEKENIS VOOR DE AVIFAUNA

broeden
rusten
foerageren

DE ZANDBANK VAN HEIST

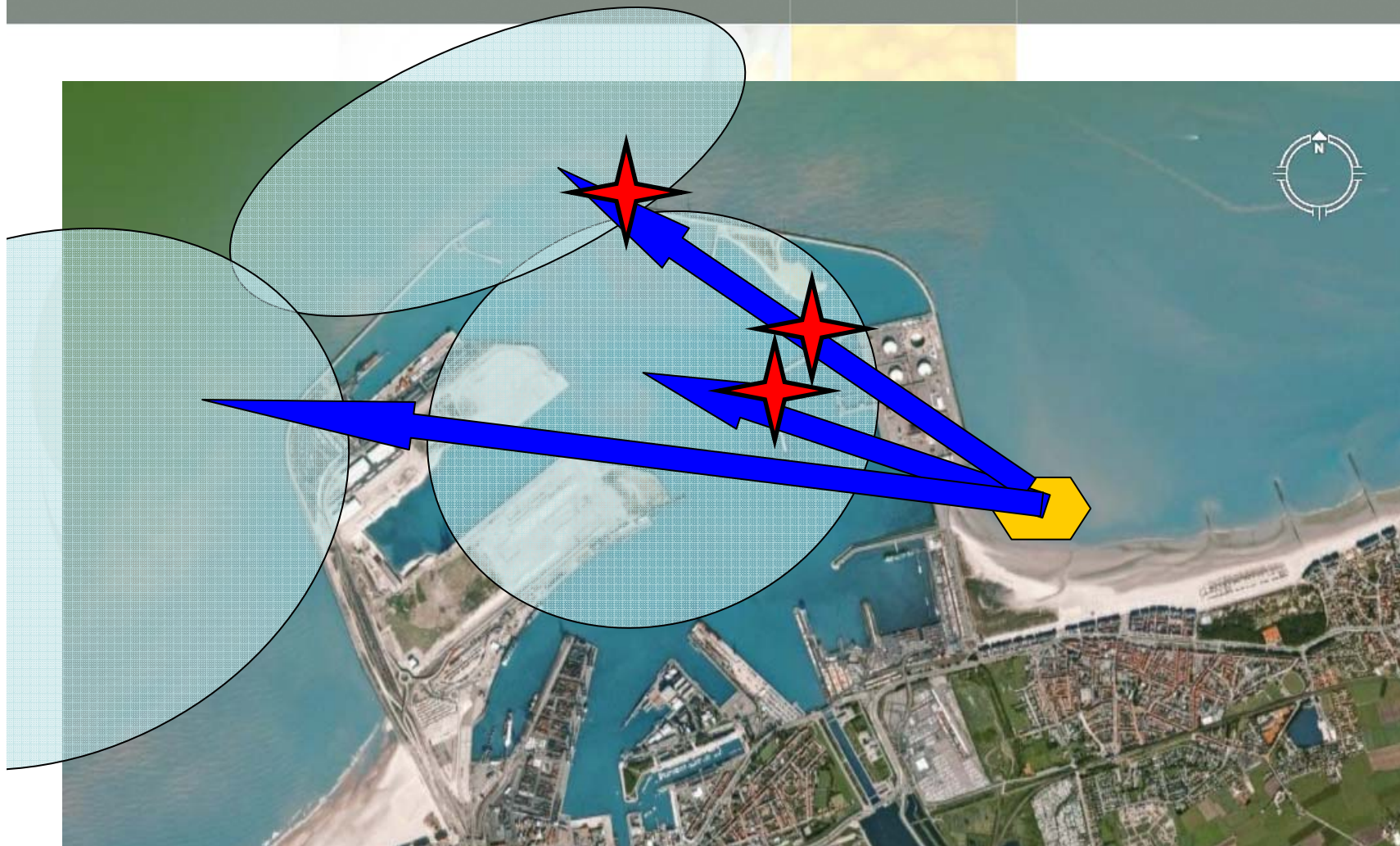

DE ZANDBANK VAN HEIST

problemen

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE ZANDBANK VAN HEIST

DE BETEKENIS VOOR DE AVIFAUNA

rusten

foerageren

broeden

ecologische valkuil